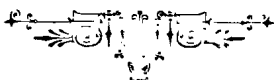

բոնց երկուքն ալ ըստ հմուտ քննարդատներու՝ հրաշակերտներ են թարգմանութեան, առաջինը մասաւանդ՝ ուր Հերեոտիա յաջողած է հին ֆրանսերէնի ոճերով ու դարձուածքներով բնագրին հսօրեայ համն ու կնիքը համարվէ կենսունակութեամբ մը ֆրանսացիէլ՝ յատկապէս՝ զոր դրած է այդ գործին սկիզբը, ինչպէս եւ իր Ակադեմիայէն ընդունուած օրն արտասանած ճառը՝ ուժեղ, յստակ, գաղափարայից արձակի էջեր են Տեղի տալով բարեկամներու թախանձանքին, Տեպլայի մէջ հրատարակած է երկու յօդուած, սեղմ ու փայլուն. բայց՝ թէպէտ ամբողջ շարք մը գրելու դիտարկութեամբ սկսած՝

երկուքն անդին չէ անցած յօդուածներուն թիւը՝ Ակնարկելով այն ջանքերուն զոր բարեկամները կը թափին Հերեոտիան մղելու համար որ իր տաղանդը ամուլ չձգէ ու գէթ լրագրական յօդուածներով հասարակութեան վրայ մերթ արձակէ իր ազնիւ ու նուրբ մտածման շողիւնը, Մեղքոր նոր Վոկիւէ Հերեոտիայի գերեզմանին վրայ իր արտասանած զամբանականին մէջ կ'ըսէր. « Այդ միլիոնատէրէն մէնք կ'ուզէինք մանրուք զրամը որ անհրաժեշտ է լրագրութեան ամենօրեայ փոխանակութեան համար. ան իր վրայ ոսկի ունէր միայն »

Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ

ՅՈՒՇԱԽՈՒՐԶՔ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՍԻԿԻԼԻԱ

Ավրոդիտէի ծնունդը

մէն բանէ առաջ, Գառն աշխարհները կը պարուրէր,
Ուր ժամանակն ու Միջոցը կ'առաւելին անչափագիծ.
Յետոյ Գայա, բարենրպաստ՝ իրմէն ծնած Տիտաններուն,
Անոնց իր լայն ծոցն ընծայեց առատաբուրդի ըստինքներով:

Իսկան անոնք: Իր ջուրերուն ներքեւ ըլտիւքն անոնք ծածկեց:
Ու տակաւին կայծակնափար եթերին տակ, Գարունն երբեք
Շողացուցած չէր՝ բոցերը մեծապայծառ արեւներուն,
Ոչ ալ Ամառն առատածեռն՝ խաբտեալ հունձքերն հասունցուցած:

Գծներբարոյ, եւ անգիտակ ծիծաղներու եւ խաղերու,
Անմահները՝ կը գահէին փիմպոսին վրայ ձիւնապատ:
Սակայն երկինքն անձրեւօրէն հոսեցուց ցօղն առնակաբով.

Ովկիանոսը կիսաբաց ճեղքուեցաւ ու շողաբծակ
Իր մերկութեան մէջ, հրաբուրբ փրփուրներէն գուրս նետուելով,
Ուրանոսի արեւին մէջը ծաղկեցաւ Ավրոդիտէն:

Յատոն եւ Դեպքա

Ծոյն տնդորրի մը ղլնթուան , տաղարեախիտ ծառերուն
Ցակ ոնտառին , օրսրան յուզումներու ճինաւուրց ,
Արշալոյս մը հրաշափառ՝ իր արցունքովն , անոնց շուրջ ,
Կ'ոգեւորէր տարօրէն ծաղկափթիւմ մը հարուստ :

Եւ օդին մէջ ժողական ուր Թոյնի բոյր մը կ'ծրփայ ,
Էնոր խօսքը կը ցանէր զօրութիւնը Թովնութեանց ,
Հերոսն էնոր ետեւէն կ'երթար , զրահին վրայ պերճ
Փայլակները Թօնվելով մեծահուշակ սոյն Գեղմին :

Ականաշող Թրուիչով մ'անտառները ջահելով ,
Մեծ Թռչուններ կ'անցնէին կամարներուն տակ ծաղկոտ ,
Ի երկնի կապոյտն արծաթէ լիճերուն մէջ կ'անծրեւէր :

Սէրը անոնց կը ժպտէր , սակայն Կինը չարաղէտ
Իր հետ մէկտեղվել տանէր իր մոլուցքը նախանձառ ,
Տափաղեղերն Ասիոյ եւ իր հայրն ու Աստուածներն :

Արեւմտիս

Անտառներուն լեզի բոյրն , ամէն կողմէ բարձրացած ,
Որսորդութիւն , ուռեցուց քու լայնացած ռնգունքներդ ,
Եւ կուսակառն առնակամ կորովիդ մէջը բուկին ,
Դէպ ի ետեւ քու վարսերդ արծրկելով , կը մեկնիս :

Ու մօրնչիւնովը խապոտ ընծառիւծի խումբերուն
Մինչեւ իջնելը մութին կը Թնդացնես Որսիգէն ,
Եւ կը ցատքես հեւիհեւ Հըւայտութեա՜նը մէջէն
Կարմրած խոտին վրայ ցրուած մեծ փորահերձ շունքերուն :

Եւ աւելին , կ'ախորժիս , Աստուածուհի , որ մացառն
Ըզբեզ խայթէ եւ ակունքն եւ կամ ճիւղանը մըխուի
Բու փառաւոր Թեւերո՛ւդ մէջ զօր երկաթը վրիժեց ,

Ջի Ֆաշակեմկուզէ սիւրտըդ քաղցրութիւնն անողորմ՝
Խառնելով քու խաղերո՛ւդ մէջ Ծիրանի վր անմահ
Այդ փողոտուած հրէշներուն զազիւր ու սեւաբրինին :

Նիմիէական

Քառաձի կառքն երկնաւոր հորիզոնին վրայ կ'իջնէ,
'ի արեւմտեան կրկէսին փախչին իր տակ տեսնելով,
Աստուածն ի զուր կը ջանայ բռնել' իր չորս սանձերով՝
Յովառականերն՝ հրաբորբոք ոսկիին մէջ ծառացած:

Կ'ընկղմի կառքն: Ու կ'իջնէ ծովն հառաչով մը հրզօր
երկինքն հնչուն, ուր ընդքարշ կը տարածուի ծիրանին,
եւ աւելի մաքրալոյս՝ պայծառաչինջ գիշերին
Սեւ կապոյտին վրայ՝ մահիկն անձայնօրէն կ'արծաթուի:

Ահա ժամն ուր յաւերժհարսն, աղբերականց ափը զով,
Լարթափ աղեղը կ'նետէ կապարօին մօտ անսրլաք:
Ո՛չ մէկ ձայն: Լո՛կ եղջերու մ'հեռուն ջրահայց կը գռչէ:

Խարտեաշ լուսի՛նը կ'շողայ պարին վերայ ցայգական.
Երագելով կայծը կամ մեղմելով՝ Պան կը խնդայ
Իր շունչին տակ եղէգներն ոգեւորուած տեսնելուն:

Աստուածի մը զարթումը

Գիսաճապաղ եւ կուրծքերնին մատներնուն տակ Յմլբւած,
Ըզգայական արբեցումի՛ւնն արցունքներով գրգռելով,
Ահա կինե՛րը Բիբլոսի, աղիոգորմ շեշտերով,
Կ'երթան՝ կազմած մահաթափօ՛րը սրգաշուք ու դանդաղ:

Ջի անկողնին վերայ՝ ծաղկեալ սլլտիկներով ծածկւբւած,
Ուր Մահն անոր փակեր էր լայն աչուրները մեղկանուշ,
Բուրեան իւղով ու խոնկերով անուշհոտուած՝ կը ջանգլի
Երիտասարդը զոր կոյսե՛րը Սիրիոյ պաշտեցին:

Այսպէս մինչեւ արշալոյսին ծագին ողբաց պարն ամբողջ:
Բայց աւասիկ՝ Աստարտէի կոչին ի լուր՝ կ'արթննայ
Խորհրդաւոր Սիրականը կինամոնով ոռոգուած:

Յարութի՛ւն է առեր, Պարմա՛նք վաղընջուց օրերուն:
Եւ երկինքը՝ համակ ծաղկած՝ կը Թըւի վարդ մ'անսահման,
Ջոր Առնիս մը երկնաւոր իբ արիւնով է ներկեր:

Սփինգս

Կիւթերոնին կողն ի վար , մացառներուն տակ Թաղուած ,
Կը ճեղքելի ապառաժն , որչ որուն խո'րը կ'շողայ'
Փայլովն ոսկի մագերուն , պարանոցին եւ փորին'
Կոյսն արծուեղէն Թեւերով , զոր ոչ ոք է վայելած :

Եւ ահա Մարդն առաւ կանգ սեմին վերայ շրջացած :
— Ի՞նչ է այդ ստուերն որ քարայրս անելի մութ կը դարձնէ ,
— Սէ'րը : — Աստուածն իսկ ես դուն : — Հերոսն եմ ես : — Ներս մըտիբ :
Բայց պիտի մա'հն հոս գտնես , կը յանդգնի'ս դեռ . — Այո' :

Բիւլերովոն նըւաճեց անդիւրնտել Գիմեռան :
— Մի' մօտենար : — Նըրմներուս տակ քու բերանըդ դողաց :
— Աւերմն եկո'ւր : Թեւերուս մէջ 'տի փշրին ոսկորներդ .

Եղունգներըս մըսիդ մէջ . . . — Չարչարանքն ի՞նչ փոյթս է իմ ,
Եթէ փառքին տիրացայ եւ համբոյրը խլելցի :
— Ի զո'ւր է որ կը յաղթես . ահա կ'մեռնի'ս . . . — Ո'վ հեշտանջ :

Պերսէոս եւ Անդրոմեդ

Եր Թըռիւր կասեցնող փրփուրներուն մէջտեղէն ,
Ձիււորը որ յաղթեց Մեդուսային ու հրէշին ,
Արեւնախառն ու զազիր լորձունքով մը Թաթաւուած ,
Թեւերուն մէջ կը տանի կոյսը ոսկի մագերով :

Աստուածային ձիւն վրայ , Գրիսաորին համարին ,
Որ ծովուն մէջ կը դափէ , կը վըրընջէ ու կ'խեռի ,
Ջետեղեր է տարփուհին խելացընոր ու շփոթած ,
Որ զինք գրկած կը խնդա'յ իրեն ու դեռ կը հեծկայ :

Կը համբուրէ զէնիկա : Ջուրը զանոնք կը պատէ :
Եւ էն , ճիգով մը տըկար , գաւակն ի վեր կը քաշէ
Ոտքերն աղւոր զոր խուսող ալիք մ'յաժժուն կը պագնէ :

Բայց Պեգասը , գրգռուած' կոհակներուն մտրակէն ,
Լըսելով կոչն Հերոսին' վեր կը սլանայ մէկ ոստմամբ ,
'Ի իր բոցեղէն Թեւերով կ'ցելու երկինքը շլացած :

Մեռելիմ աղաչանք

Կանգ առ , չա՛մբորդ , եւ ակա՛նջ գիր լինծ : եթէ քու քայլերդ
Քեզ տանին դէ՛ս քի իւրաքանչիւր եւ արեւմտեան Հերբոսի ,
Փնտը՛ Հիլլոսն ալեւոր 'ւ ըսէ՛ անոր որ մեծ սուգ
Բռնէ ուրիւնցն համար զոր ա՛լ պիտ'երբեք չըտեսնէ :

Սըրախողխող իմ մարմի՛նքս կեր եղաւ գայլերուն :
Մընացածն այս մահաշուք Թաւուտին մէջ կը հանգչի ,
Եւ Ըստուները Թափառկոտ՝ ափանց վրայ մուծ 'րեթոսքին .
Կը զայրանայ եւ կուլայ : Ոչ ոք մահուս վրէժն հանեց :

Գընա՛ ուրեմն : Ու եթէ երբեք , լոյսին նըւաղած
Պահուն , շիրմի մը մօտ կամ հողակոյտի մ'հանդիպիս
Կին մը ճերմակ մազերով զոր ձործ մը սեւ կը սքողէ ,

Մօտեցի՛ր , ու մի՛ վախնար գիշերէն կամ Թովքերէն .
Իմ մա՛յրըս է , ո՛վ ճամբորդ , որ շիրմի մը վրայ ունայն՝
Թափուր սափոր մ' կը գրկէ 'ւ արցունքով զայն՝ կը լեցնէ :

Մեռած աղջիկը

Ով ալ ըլլաս , ո՛վ ողջ մարդ , խոտին վրայէն շուտ անցիր՝
Հողակոյտին ուր աճիւնս անմըրիթար կը հանգչի .
Մի՛ կոխոտեր ծաղիկնե՛րը սա 'խոնարհ դամբանին՝
Ուրկից սողա՛լը կ'ըսեմ՝ բաղեղին ու մըշխնին :

Կա՛նգ առիւր հող : Սիա ե՛րգ մ'աղանիի կը՛ հեծէ՛ :
Ձէ՛ , իմ շիրմիս վըրայ Թող չըմորթուի անիկա :
Եթէ կ'ուզես սիրելի ըլլալ ինձ , Թո՛ղ որ Թուչի՛ .
Կեսանքն այնքան քաղցր է . ձըգէ՛ , եղբայր , որ , ա՛խ , ապրի ան :

Գիտե՛ս : Գուռը դրասանգող մըտենւոյն տակ ես մեռայ՝
Հարսանեկան տան սեմին վըրայ , կոյս ու ամուսին ,
Իմ սիրածիս այնքան մօտ եւ արդէն այնքան՝ հեռու :

Փակուեցան իմ աչուրներս երանաւէտ՝ արեւուն .
Ու ես հիմայ կը բնակիմ , աւա՛ղ , եւ ա՛լ առջաւէտ՝
Երբեքն մէջ անողոր եւ խաւարչոտ գիշերին :

ՀՌՈՄ ԵՒ ԲԱՐԲԱՐՈՍՆԵՐԸ

Սըլնգը

Ահաւասիկ իրիկունը : Աղաւնեկան հոյլ մը կ'անցնի
երկնքին մէջ : Հրմայելու համար տարփոտ տենդ մը , ոչի'նչ,
ո՛վ այծարած , կ'արժէ շրթանց վըրայ հնչիւնն հովուափողին՝
Կընիւններուն մէջէն ելլող աղբիւրի զով ձայնի մը հետ :

Հովանիին տակ ստիին ուր երկնցած մէնք կը հանգչինք ,
Խոտն աւելի կակուղ է : Թո՛ղ , բարեկամ , ա՛յծը Թափառիկ
Որ , ամիկին՝ զոր կը քեցէ՝ պապաչմանը խուլ մընալով ,
Կը մագլցի ժայռերն ի վեր եւ ընծիւղներ կը ֆարակի :

Իմին սըրինգս , յօրինուած եօթ անհաւասար ցողուններէ
Մոլախիւնդի , կցուած քիչ մը մեղրամոմով , սըրահնչիւն
Կամ Ծանրաբամբ , ուզածիս պէս կուլայ , կ'երգէ կամ կը հեծէ :

Եկո՛ւր : Քեզի սորվեցընենք պիտի արուեստն աստուածային
Սիղենոսին , եւ քու սիրոյ հառաչներդ այց նըւիրական
Խողովակէն՝ պիտի Թռչին դաշնակաւոր շունչին մէջէն :

Առ Սեկսիոս

Երկինքը ջի'նջ է : Մեր նաւակն աւազներուն վրայ սահեցաւ :
Այգեստանները ծաղկեր են ու ցողեղեամն արծաթաշող
Մարգերն այլ եւս չի պրիսմակիր առաւօտեան արեւուն տակ :
Եզները եւ եզնարածը ա՛լ գոմերէն հեռու կ'փախչին :

Կը վերածնի ամէն բան : Բայց Մահն ու իր մուծ առասպելներն
Կը հալածեն մեզ , ու քեզի համար լոկ այն օրն է ըստոյգ՝
Երբ շըրջըւած տապեղլունքներն՝ ազատարծակ խնջոյքի մ'մէջ՝
Սեղաններու նախագահիւմն ա՛լ քեզ բաժին պիտի չընեն :

Ո՛վ Սեկստիոս , կեանքը կարճ է : Օրերնիս օր ընել շտապե՛նք :
Արդէն տարի՛քը ջըլաբեկ ըրած է մեր ծնկուրները :
Գարուն չըկայ ըստուերներու ցրտասարսուռ աշխարհին մէջ :

Եկո՛ւր : Կանաչ են անտառներն ու եղանակն է աւասիկ
Մատաղ ընել Փանոսին՝ խո՛րն իր մոպլամած պուրակներուն՝
ձերմակ գեղեմով մէկ էգ գառնո՛ւկ մը կամ նոխազ մը սեւամազ :

Կիսկնոսր

Կապոյտին տակ յաղթական ու մեծաբոց արեւուն ,
եռաթի նաւն արծաթէ կը սպիտակէ գետը սեւ ,
Թողլով իրեն ետեւէն անուշ հոտեր բուրվառի
Ու հնչիւններ սըրինգի եւ մետաքսի սարսուռներ :

Ցրուկին վրայ երփնավառ ուր կայ հուռակն հոլաթեւ ,
Դուրս ծրուած իր արքենի հովանեակէն՝ որ դիտէ ,
Կէտպատրա , իրիկուան շրջեղումեան մէջ կանգուն ,
Կը թռի ոսկի մեծ թռչուն մ՝ հեռուն իր ո՛րսը փնտռող :

Ահա ճարսոնն ուր ռազմի՛կը զինամափ կը սպասէ .
Եւ Լազուհին թրխամոյր կ'ընայ օդին մէջ թռվուած՝
Սաթ բազուկներն ուր վարդգոյն ցուբեր է դրած ծիրանին .

Ի՛նչ իր աչքերը չեն տեսներ , նախագուշակ իր բաղդին ,
Տե՛նչանքն ու Մա՛հը , երկու աստուածային մանուկներն ,
Որ իր մօտը , մուծ ջուրի՛ն վըրայ վարդեր կը փետտեն :

Անցնելու եւ Կղեպասքա

Երկուքը մէկ կը դիտէին . տամալիէն բարձրագիւր ,
Եգիպտոսն որ կը քննանար երկընքի մ'տակ հեղձուցիչ ,
Եւ իր կտրած սեւ ճեւթային մէջէն՝ գետն որ իր թւղոտ
Ալիքները կը հոսեցնէր դէպ ի Պիւպասո՛ւ կամ Սայիս :

Հռովմայեցին կը զգար իրեն զըրահին տակ ծանրատարր ,
Ինչպէս գերի զինուոր մը որ տըղու մը քո՛ւնը կ'օրրէ .
Իր յաղթական սրտին վըրայ Թեքուիլը եւ Նըւադին
Այն հեշտաւէտ մարմնոյն զոր իր մեւերն ուժգին կը գրկեն :

Դարձնելով գունատ գըլուխն իր մագերուն մէջէն թուխ՝
Դէպ ի այն զոր կ'արեցնէին անյաղթելի բուրումներ ,
Էն իր բերանը երկնցուց եւ իր բիւրըրը պայծառ .

Ու տարփավառ Կայսրը՝ էնոր վրայ ծաելով՝ էնոր լայն
Աջուրներուն մէջ՝ աստղըւած ոսկեղինիկ կէտերով՝
Տեսաւ ծով մը անծայրածիր ուր նաւեր խո՛յս կուտային :

Աստուծային լեռներուն

Պառնակոյտնե՛ր կապոյտ , սարե՛ր հերձաքարէ ու մարմարէ ,
Կրրանիտնե՛ր , սեպափունքնե՛ր որոնց ցորե՛նը եւ հաճարն
Հովը՝ Պեկէ՛ն մինչեւ Նեթու՛ կը լսէ , կ'այրէ , կը գալարէ ,
Խորտըրտ կիրճե՛ր , լիճե՛ր , ստուերով ու բոյներով լի անտառներ ,

Խուկ անծաւնե՛ր , սեւ ձորակնե՛ր , ուր վաղեմի վտարանդիներն ,
Նախընտրելով զայդ քան կըքիւ ըստրկական կանոնին տակ ,
Բընակեցան արջին , գայլին , քարայծին հետ եւ արծիւին ,
Խորխորատնե՛ր ու հեղեղնե՛ր եւ անդունդներ , օրհնեալ ըլլաք :

Տաժանաշխատ բանտէն փախած եւ անողոք մունիկիպէն ,
Ձօնեց ըստրուկ Գեմինոսն այս փոքրիկ կոթո՛ղը՝ լեռներուն ,
Դաժանախորոխ ազատութեան նըւիրական պախակներուն :

Եւ այս յստակ կատարներուն վրայ ուր լռութիւնը կը ճրճուայ ,
Անպղծելի այս օդին մէջ՝ անծայրածիր եւ անապակ ,
Ես կը կարծեմ ազատ մարդու մ'արձակած ճի՛չը դեռ լսելի :

(Շարունակելի)

ԺՈՁԷ-ՄԱՐԻԱ ՏՀ ՀԵՐԵՏԻԱ

Թարգմ. Ա. Զ.

Ա դ ա Ն ե գ ր ի

(Գննադատական փորձ)

1892-ին իտալական զմայելի գրականու-
թեան վրայ աւելցաւ « Ըսկատագիր » վերնա-
գրով քանաստեղծութեանց հատորը , որի հակ-
աին կարդացաւ էր Ադա Նեգրի անունը :

Ո՛վ էր այդ աղջիկը եւ ի՞նչ էր իր երգը .
Բանուոր ընտանիքից ծնուած մէկ Իտալու-
հի , որի աղքատ հայրը վաղուց մեռել էր Մի-
լանի հիւանդանոցում . այսպիսով երկու տարե-
կան աղջիկը մնացել էր աշխատաւոր մօր խը-
նամբին : Բայց որովհետեւ ինչքան էլ չարքաշ
լինի մարդկային կեանքը՝ սահում է դարձեալ ,

ուստի մի օր որը աղջիկն արդէն մեծացած եւ
նախնական ուսումն էլ մի կերպ ստացած լինե-
լով , իբր վարժուհի քաշուում է Մոտտա-Վիս-
կոնտի աւանը որ գտնուում է Միլանից ոչ հե-
ռու , Լոմբարդիոյ արեւուտ դաշտերում :

Մոտտա-Վիսկոնտին մի յետ ընկած անկիւն
է , աղքատ ու կեղտոտ Բոբիկ ու յաղթանգամ
բնակչիներից այրերը կամ փայտահատ են կամ
թէ հողագործ . նրանց թուխ կանայքն էլ աշ-
խատում են մետաքսի գործարաններում եւ կամ
օգնում իրենց ամուսիններին . Իսկ փողոցները
մնում են բազմաթիւ , կիսամերկ ու չըմուժիկ
երախաններին , թէեւ գիւղում մի-երկու դպրոց-
ներ էլ կան : Աւանն ունի երեք ճերմակ զան-
գակատներ , որոնք արեւից կարծր ներկում
են ամէն առաւօտ ու երեկոյ . չըմկալքում էլ
տարածուած են կանաչ արօսներ , ուր մեղմ օ-
բուրում են ուռենիների չաբքեր . մինչդեռ հե-
ռուից հանդարտ հոտում է Տեսսին գետը՝ փայ-
լալու . Բաւականով ծանրացած ,